

Werken aan diep verhaalbegrip bij *Max en de Maximonsters*

door Kees Broekhof

Max en de Maximonsters van Maurice Sendak is een echte klassieker in de wereld van prentenboeken. Nadat Max zonder eten naar bed is gestuurd omdat hij stout is geweest, wordt hij in zijn fantasie koning van de Maximonsters. Hij temt de monsters en viert wild feest met ze, tot hij er geen zin meer in heeft en zich eenzaam en hongerig begint te voelen. Hij keert terug naar de werkelijkheid van zijn slaapkamer, waar een bordje warm eten op hem staat te wachten.

Belangrijk: Lees een prentenboekverhaal voordat je het gaat voorlezen altijd eerst zelf, zodat je goed kunt anticiperen op onbekende woorden en op belangrijke wendingen in het verhaal.

Herhaald voorlezen

Het verhaal heeft voor kinderen veel herkenbaars en het is prachtig getekend. Geen wonder dus, dat kinderen het heerlijk vinden om dit verhaal vaker voorgelezen te krijgen. Herhaald voorlezen geeft kinderen de kans om zich het verhaal steeds meer eigen te maken. De verhaallijn en de nieuwe woorden worden herhaald en als je tijdens het voorlezen de aandacht telkens op iets anders richt, krijgen de kinderen steeds meer inzicht in verschillende facetten van het verhaal en de personages¹. Zo groeit, via gesprekjes over het verhaal, diep verhaalbegrip.

Bij herhaald voorlezen ligt de nadruk in de gesprekken met de kinderen aanvankelijk vooral op lagere-orde denkvragen², die ervoor zorgen dat de kinderen snappen over wie het verhaal gaat en wat er in het verhaal gebeurt. Na een of twee keer voorlezen komen meer hogere-orde denkvragen aan bod, die betrekking hebben op verbanden binnen het verhaal en verbanden tussen het verhaal en de 'echte' wereld, en die daarmee een groter beroep doen op het taal- en denkvermogen van de kinderen.

1. De eerste keer voorlezen

De titel en de kaft

De eerste keer voorlezen biedt mooie kansen om te praten over de verwachtingen die het boek oproept naar aanleiding van de titel en de kaft.

- Lees de titel hardop voor en wijs tegelijkertijd de tekst aan met je vinger: 'Max en de Maximonsters'.
- Wijs het monster aan. Het monster is zo groot als de bomen! Wijs ook op de klauwen van het monster, 'vreselijke klauwen' zo te zien (dit komt terug in het verhaal). 'Zou het een gevaarlijk monster zijn?'
- 'Er is geen Max te zien op de kaft. Wie zou Max zijn? Max is de naam van een jongen, wat zou die jongen met monsters te maken hebben? Er is wel een boot te zien. Zou Max daar misschien in zitten?'
- Maak een bruggetje naar het verhaal: 'Laten we maar eens gauw gaan kijken.'

De titelpagina in het boek

De titelpagina voorin het boek laat al meer zien van Max en de monsters. Ga kort in op de afbeeldingen op deze pagina.

- 'Zou dat Max zijn (wijs aan), die jongen in dat dierenpak en met die kroon op zijn hoofd? Hij lijkt zelf wel een beetje op een monster.'
- 'Twee monsters (wijs aan)! Maar Max is zo te zien helemaal niet bang voor de monsters. Zij lijken wel bang voor hem!'
- Laat merken dat je nu toch wel erg nieuwsgierig wordt naar het verhaal. 'Wat heeft Max nu eigenlijk met die monsters te maken? En hoe komt het dat hij er helemaal niet bang voor is?'

Door het gesprekje over de kaft en de afbeeldingen op de titelpagina in het boek, hebben de kinderen al kennisgemaakt met de belangrijkste personages: Max en de monsters. Ook weten ze dat de Max niet bang is voor de monsters. Dat is een mooi opstapje om het verhaal straks te begrijpen.

Het verhaal

Lees het verhaal voor. Leg tijdens het voorlezen eventuele onbekende woorden uit en wijs daarbij naar de betreffende afbeelding:

het wolfspakje – iets wat je kunt aantrekken om op een wolf te lijken

kattenkwaad uithalen – stoute dingen doen

de zoldering – het plafond

de klauw – de hand van een gevaarlijk dier

het monster – een eng en gevaarlijk dier

een monster temmen – zorgen dat een monster doet wat je zegt

de geur – hoe iets ruikt

wuiven – zwaaien

Meer reacties ontlokken

De afbeeldingen laten vaak meer zien dan wat in de tekst wordt verteld. Wijs daarom af en toe op de afbeelding en vraag of vertel wat er gebeurt, bijvoorbeeld:

- ‘He, wat doet Max daar nu? Wat is hij daar voor kattenkwaad aan het uithalen?’
- ‘O, kijk, daar groeit het bos, moet je zien, al die bomen!’
- ‘Ze maakten hem koning. Dat kun je ook wel zien, he? Met die kroon en die staf. En het lijkt wel alsof hij op een troon zit.’
- ‘Hoe vieren Max en de Maximonsters feest, wat doen ze daar?’

Voorspellingen

De eerste keer voorlezen leent zich ervoor om op momenten waarop het verhaal een belangrijke wending neemt samen te bedenken hoe het verder zal gaan, bijvoorbeeld:

- als Max bij het land van de Maximonsters aankomt: ‘... tot waar de Maximonsters wonen. Nou, daar zul je ze hebben! Kijk eens! Max schrikt ervan, zo te zien! Oh, oh, wat nu?’
- als Max zich eenzaam voelt: ‘... en Max had er geen zin meer in om Koning te zijn van de Maximonsters. Ach, die arme Max. Hij vindt het niet leuk meer. Hij voelt zich eenzaam en hij wil ergens zijn waar iemand veel van hem houdt. Wat kan hij nu doen?’

© Illustratie uit *Max en de Maximonsters* door Maurice Sendak

Het is nog niet bekend hoe het verhaal verder gaat, dus kinderen mogen hier hun eigen voorspellingen doen, er zijn geen goede of foute antwoorden. Kinderen moeten hun voorspelling wel met logische argumenten kunnen onderbouwen.

Bespreek het einde van het verhaal met de kinderen. Max is weer terug in zijn slaapkamer. Is hij nu echt op reis geweest naar de Maximonsters? Of maakte hij die reis in zijn fantasie?

2. Herhaald voorlezen: begrip verdiepen

Bij de volgende keren voorlezen kun je het begrip van de kinderen verdiepen door verder in te gaan op de gebeurtenissen in het verhaal en de motieven en emoties van de personages. Hieronder staan suggesties die je daarvoor kunt gebruiken. Het is raadzaam om niet alles in een keer te bespreken, maar de onderwerpen te verspreiden over verschillende voorleessessies. Let goed op hoe de kinderen reageren, je merkt snel genoeg of ze nog echt betrokken zijn bij het gesprek of hun aandacht verliezen.

Max

Max is heel wild in zijn spel en heel brutaal tegen zijn moeder. Als hij naar bed wordt gestuurd, is hij heel boos, maar op de volgende bladzijde lijkt hij al minder boos. En als hij na zijn avontuur weer terugkomt in zijn kamer, kijkt hij zelfs heel tevreden. Hoe komt het dat hij niet meer boos is? Het lijkt wel alsof hij er zelf voor zorgt om niet meer boos te zijn. Toch? Hoe doet hij dat? (Door te fantaseren dat hij de baas is en anderen hem moeten gehoorzamen, in plaats van dat hij zijn moeder moet gehoorzamen.)

De wisselende stemmingen van Max zijn van zijn gezicht af te lezen. Hoe zouden we die stemmingen kunnen omschrijven? Wijs naar een gezichtsuitdrukking en vraag wat Max hier denkt, of hoe hij zich voelt. Laat de kinderen dit in hun eigen woorden beschrijven. Na een paar keer het verhaal gehoord te hebben weten ze genoeg om dit te kunnen. Je kunt specifieke woorden toevoegen die passen bij de betreffende afbeelding. Als de kinderen bijvoorbeeld zeggen ‘Je ziet dat hij het leuk vindt om de koning te zijn’, kun je zeggen ‘Ja, inderdaad, hij kijkt heel hooghartig, alsof hij het belangrijkste is van allemaal en over iedereen de baas is.’ Zo kun je ook andere woorden toevoegen bij de gezichtsuitdrukkingen van Max: chagrijnig, wild, boos, nadenkend, vrolijk, verrast, geërgerd, vastberaden, uitgelaten, genietend, peinzend, tevreden...

© Illustratie uit *Max en de Maximonsters* door Maurice Sendak

Moeder

Aan het begin van het verhaal is moeder heel boos op Max. "JE BENT EEN MONSTER!" Moeder stuurt Max zonder eten naar bed. Waarom is zij zo boos? Omdat hij kattenkwaad uithaalde? Omdat hij zijn moeder wil gaan opeten? Omdat hij brutaal is tegen zijn moeder?

Maar aan het eind van het verhaal heeft moeder toch een bord warm eten voor hem neergezet. Zou zij niet meer boos zijn dan? Hoe komt dat dan? (Ze houdt van hem en wil toch goed voor hem zorgen. En als je boos bent, duurt dat meestal niet heel lang, net als bij Max.) Maar waarom zou Max niet gewoon aan tafel mogen mee-eten? (Hij heeft nog steeds straf verdiend voor zijn stoute gedrag.)

De Maximonsters

De Maximonsters gedragen zich eerst heel dreigend tegen Max, met hun vreselijke gebrul, tanden, ogen en klauwen. Maar al gauw zijn ze heel gehoorzaam. Hoe komt dat?

Het blijkt dat Max heel goed feest kan vieren met de monsters. En de Maximonsters vinden het uiteindelijk heel erg als Max weggaat. Hoe zou het komen dat Max zo goed weet hoe hij moet omgaan met de Maximonsters? (Is hij er zelf soms ook een? Laat de kinderen overeenkomsten noemen tussen Max en de Maximonsters – hoe hij eruit ziet (staart, klauwen, 'dingen' op zijn hoofd – oren bij Max, hoorns bij de monsters) en hoe hij zich gedraagt (wild, stout).

De reis

Hoe lang duurt het avontuur met de Maximonsters? Is Max echt dagen, weken, bijna een jaar lang op reis voor hij bij de Maximonsters komt? En dan nog de reis terug? Hoe weten we dat het eigenlijk maar heel kort duurt (het eten staat klaar en is nog warm, het is nog dezelfde dag, even later)? De tijd lijkt lang te duren, maar duurt heel kort. Dat hoort bij dromen. Maar heeft Max gedroomd? Heeft hij geslapen? (Nee, het bed is onbeslapen.) Wat is er dan gebeurd in zijn hoofd? Heeft hij gedagdreamd, gefantaseerd?

3. Naar aanleiding van het verhaal

Het verhaal gaat over stout zijn, straf krijgen, boos zijn, fantaseren (om je stemming te veranderen) en je thuis veilig te voelen. Deze thema's zijn heel herkenbaar voor kinderen. Dat maakt het makkelijk om in een gesprek aan de hand van denkvragen verder in te gaan op deze thema's en verband te leggen tussen het verhaal en de belevingswereld van de kinderen:

- 'Is Max echt stout? Wat zijn echt stoute dingen?'
- 'Heeft Max zijn straf verdiend? Wat voor andere straf zou moeder aan Max kunnen geven? Is het erg als een moeder soms boos is?'
- 'Hoe voelt het als je zelf heel boos bent? Kun je er zelf voor zorgen dat je je minder boos voelt? Kan iemand anders je daarbij helpen?'
- 'Hoe is het om te fantaseren dat je een koning of koningin bent? Waar fantaseer jij wel eens over?'
- 'Wat maakt het fijn om thuis te komen? Wie kunnen er nog meer zorgen voor kinderen, behalve hun moeders?'

© Illustratie uit *Max en de Maximonsters* door Maurice Sendak

Eindnoten

- 1 Een planmatige aanpak voor herhaald voorlezen aan jonge kinderen is beschreven in de publicatie *De Taallijn* van het Expertisecentrum Nederlands en Sardes.
- 2 Zie voor meer uitleg over het onderscheid tussen lagere-orde en hogere-orde denkvragen: *Werken aan taal en denken bij Raad eens hoeveel ik van je hou*

Drs Kees Broekhof

Drs Kees Broekhof werkt sinds 1996 bij Sardes als taaldeskundige. Sardes is een onderzoeks- en adviesbureau op het gebied van onderwijs, opvang en opvoeding. Sinds 1992 zetten zij zich in om de onderwijskansen van kinderen en jongeren te vergroten. Kees Broekhof studeerde Engelse Taal- en Letterkunde aan Universiteit Leiden en Migratie- en Integratiestudies (cum laude) aan de Erasmus Universiteit Rotterdam. Hij is lid van de stuurgroep van **ProLEER**, een internationaal, aan Harvard University gelieerd, netwerk van deskundigen op het gebied van taalontwikkeling en taalonderwijs. Hij is eveneens lid van de redactie van KIDDO, maandblad voor de kinderopvang, en van de Sardes Leespluimjury. Hij is medeoprichter, namens Sardes, van **Vinci Toponderwijs** en is lid van **Kenniscentrum Begrijpend Lezen**.